

2012

Socialisering i det senmoderne samfund

Prøvenummer: 1977

Holdnummer: 6211

Vejleder: Lone Tutto Iversen

Censor: Jes Holmgaard

Fagområde: IIS-opgave

Antal anslag inkl. mellemrum: 22.506

Afleveringsdato: 26-11-2012

Uddannelsessted: University College

Lillebaelt

Indhold

Indledning	2
Problemformulering	2
Emneafgrænsning.....	2
Metode.....	3
Kildekritik	3
Socialisering	3
Primær – og sekundærsocialisering	4
Dobbeltsocialisering.....	4
Praksiseksempel på dobbeltsocialisering	5
Analyse af praksiseksempel	6
Samfundets udvikling	6
Det senmoderne samfund.....	7
Daniel Stern.....	7
Dagtilbudsloven og de pædagogiske læreplaner	8
Pædagogens arbejde	9
Analyse.....	10
Socialisering før og nu	10
Pædagogens arbejde	11
Konklusion	12
Litteraturliste	13
Elektroniske kilder:	14
Andet:.....	14
Bilag 1: Pædagogik. Læreplaner har ændret praksis.....	14

Indledning

Samfundet har ændret sig gennem tiderne og en af grundene til denne ændring er industrialiseringen, hvor kvinderne blev en del af erhvervslivet. Herved skete der ændringer i familieforholdene, som har haft stor betydning for børns opvækst.

Begrebet socialisering stammer fra socialisation, hvilket ifølge psykologisk-pædagogisk ordbog har denne betydning: ”den indlæringsproces hvorved et individ tilegner sig de normer, værdier og adfærdsmønstre som er karakteristiske for det samfund det vokser op i.”¹

Som pædagog er man en del af de institutioner og rammer som børnene vokser op i. Man er rollemodeller for børnene. Da mange børn tilbringer meget tid i daginstitutionerne, er en vigtig del af ens opgave som pædagog, at tage ansvar for og være medansvarlige i børns socialiseringsprocesser. Derfor synes jeg at det er vigtigt at jeg er klar over, hvilken indflydelse det senmoderne samfund har på individet, familien og samfundet.

Problemformulering

Hvilken betydning har den senmoderne socialiseringsproces for børn, som i dagens Danmark tilbringer meget af deres tid i daginstitutioner holdt op imod børns socialisering i 50'erne, hvor børnene tilbragte det meste af tiden hjemme, og hvilke krav sættes der til det pædagogiske arbejde i denne forbindelse?

Emneafgrænsning

Jeg har valgt at have et overordnet fokus på normalområdet og er nærmere fokus på børnehavebarnet, som er 3-6 år. Samtidig har jeg valgt at have fokus på dobbeltsocialiseringens betydning for barnets trivsel. Ydermere sætter jeg fokus på hvordan man som pædagog kan støtte og vejlede børnene til at opnå den handlekompetence, det kræves for at barnet kan mestre dagligdagens udfordringer.

¹ Hansen, Thomsen og Varming 2008, s 433

Metode

Jeg har valgt at skrive om socialisering i det senmoderne samfund og om hvordan disse processer påvirker børnene og derved mig, som pædagog. Ud fra disse emner synes jeg at det er relevant at starte med at redegøre for hvad socialisering, socialiseringsprocessen samt dobbeltsocialisering er. Jeg vil beskrive udviklingen i det danske samfund. Dernæst vil jeg redegøre for hvad det senmoderne samfund er. Jeg vil også beskrive Daniel Sterns syn på barnet i det senmoderne samfund. Til sidst vil jeg beskrive hvilke tilbud dagtilbudsloven tilbyder den danske familie og beskrive de pædagogiske læreplaner, samt redegøre for pædagogens rolle i det senmoderne samfund.

Kildekritik

Jeg har valgt at bruge primærlitteratur med beskrivelser fra teoretikere, som er relevante for opgaven. På den måde mener jeg at kunne skrive den mest nøjagtige redegørelse af de teorier, som jeg har valgt at bruge i opgaven. Udover primærlitteratur har jeg også valgt at inddrage elektroniske kilder fra faglige og relevante hjemmesider. Det har jeg gjort for at få belyst eksempelvis dagtilbudsloven. Jeg er bevidst om, at brugen af elektroniske kilder kan give en mere upræcis forståelse af begreberne, dog har jeg alligevel valgt at bruge disse, da jeg mener at det giver et nuanceret og nutidigt perspektiv på opgavens emne.

Socialisering

Børn skal lære at indgå i sociale relationer med andre, samtidig med at de skal lære at mestre de krav, som samfundet stiller til dem. Dette er både de krav forældrene stiller, men også de krav samfundet stiller.

Ifølge Lars Dencik, som er professor i socialpsykologi er en socialisering en livslang proces. I *samfundet i pædagogisk praksis -et sociologisk perspektiv* er socialisering defineret således: *“Denne proces betegnes socialiseringsprocessen, og gennem den internaliserer barnet samfundets centrale normer og værdier. Internalisering er*

betegnelsen for en proces, hvorigennem man gør kulturens tanker og værdier til en del af én selv gennem indlæring og socialisering.”²

Gennem socialisering lærer individet de normer og værdier som gælder i samfundet.

Primær – og sekundærsocialisering

I barnets tidlige år er socialiseringsprocessen i høj grad voksenstyret enten af forældre eller pædagoger. Men jo ældre barnet bliver, jo større betydning får kammerater og venner for barnet og dets socialisering, da socialiseringen sker væk fra familien og i sammenspil med jævnaldrene. Tidligere talte man om primær og sekundær socialisering, hvor den primære socialisering fandt sted i familien og opgaven var at opdrage børnene til at blive et ordentligt menneske. Den sekundære socialisering fandt sted i skolen, som havde til opgave at dygtiggøre mennesket, så det kunne klare sig godt som voksen og blive en god samfundsborger.³

Dobbeltsocialisering

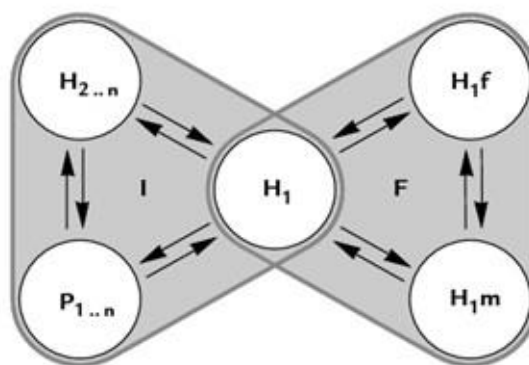
Socialpsykologen Lars Dencik har udarbejdet begrebet dobbeltsocialisering. I slutningen af 1980'erne og begyndelsen af 1990'erne virkeliggjorde han en undersøgelse af børns opvækst i nordiske lande (BASUN-projektet). Han ville illustrere ligheder og forskelle i opvækstvilkårene for børn i de nordiske lande. Han fandt, gennem analyse, frem til at familien og daginstitutionen er ligestillede arenaer, hvor børnene socialiserer sig i samt udspiller deres sociale liv. Lars mener, at i familien udspilles et privat socialt liv og i daginstitutionen udspiller barnet et offentligt socialt liv.⁴

Jeg vil bruge Lars Denciks sommerfuglemodel, for at belyse den dobbeltsocialisering, som børnene befinder sig i. De to arenaer stiller forskellige krav til barnet, f.eks. er daginstitutionerne krav til socialiseringsværdierne ikke nødvendigvis de samme, som familien stiller dem.

² Schou og Pedersen 2009 s.42 linje 22-25

³ Schou og Pedersen 2009 s 43, linje 17-30

⁴ Schou og Pedersen 2009 s 44, linje 16-27

H₁ betegner det barn, der studeres.
I-vingen er institutionen, mens **F**-vingen betegner barnets familie.
H_{2..n} betegner de andre børn i institutionen.
P_{1..n} betegner personale i institutionen.
H_{1f} betegner barnets far. **H_{1m}** betegner barnets mor.

Tanken bagved sommerfuglemodellen er, at man ikke kan skille de to arenaer fra hinanden. Det bliver illustreret i figur 2.1, ved, at pilene i modellen viser sociale interaktions – eller samspilsprocesser, som forbinder begge areaner til barnet. I afleverings – og afhentningssituationer forenes de to arenaer. De afgørende forskelle mellem de to arenaer er barnets position. I familien er barnets unikt og uerstatteligt, hvorimod det i institutionen er ligestillet med andre andre børn.⁵

Praksiseksempel på dobbeltsocialisering

Lars kommer i daginstitutionen tidligt for at aflevere sin datter Katrine, som er 3½ år. Han sætter hende ned i garderoben og begynder at tage hendes overtøj af, hvorpå Katrine begynder at smågræde. Pædagogen går ud i garderoben, hvor Lars står og trøster Katrine. Så får Katrine øje på Troels, som er en dreng fra børnehaven og hun stopper med at græde og ser op på pædagogen. Hun skubber sin far væk, mens hun siger ”farvel far”. Lars træder tilbage og Katrine rejser sig og løber ud og begynder at lege med Troels. Ved halvfemtiden er mor fremme i børnehaven, efter at hun har handlet ind i supermarkedet. Hjemme ser Katrine børne-tv mens mor laver aftensmad. Far kommer hjem og de spiser sammen. Efterfølgende sætter de sig alle tre i sofaen og ser fjernsyn og Katrine nyder at sidde mellem far og mor og putte sig ind til dem.

⁵ Schou og Pedersen 2009 s 45, linje 5-9

Analyse af praksiseksempel

Her set et eksempel på Katrines sociale fleksibilitet, hvor hun tilpasser sig fra den private arena i familien til den offentlige arena i daginstitutionen. Hun er i stand til at mestre dette skift og i en allerede af 3 år er Katrine allerede en erfaren institutionsbruger. Katrine gør sig hver dag erfaringer med at tilpasse sig en lang række skiftende krav. Katrine lærer gennem sin opvækst at begå sig i det samfund hun vokser op i gennem socialiseringsprocessen, hvor hun internaliserer samfundets normer og værdier. Internalisering er betegnelsen for den proces, hvor man gør kulturens tanker og værdier til en del af en selv gennem indlæring og socialisering. Altså gør Katrine erfaringer med hvad man gør (adfærd) i bestemte situationer, hvordan man skaber kontakt og er sammen med andre mennesker (relationer), og hvad man synes er rigtigt og forkert (holdninger og værdier).

Samfundets udvikling

I 1800-tallet var det danske samfund et traditionelt samfund og det udvikler Danmark sig fra, at være et langbrugssamfund til at blive et industrisamfund, samtidig med at der sker en omfattende afvandring fra land til by⁶. Dette kalder man for det moderne samfund. I 1950'erne var en familie kendetegnet ved at man boede på landet og børnene levede størstedelen af deres liv i hjemmet. Dette gav en anden industrikultur og ændrede de familiære forhold. Manden arbejdede og kvinden blev i hjemmet og sørgede for børnene, familien og husholdningen. Men efter 1960erne begyndte kvinderne at deltage i arbejdsmarkedet og i 1970 – 1980'erne kom der flere og flere kvinder på arbejdsmarkedet. I vores samfund i dag er den typiske familie, hvor både manden og kvinden deltager aktivt på lige fod i erhvervslivet.⁷

De første daginstitutioner kommer til i takt med industrialiseringen. De første kendte børneinstitutioner er asylter, hvis opgave var at sørge for, at børn og unge ikke drev rundt. Senere ses folkebørnehaven, som er en sammensmeltning af asylterne og Frøbelbørnehaverne, der havde fokus på pædagogik og børns udvikling. Her var formålet mere overordnet socialiseringsmæssigt set. I 1975 bliver daginstitutionerne

⁶ Mørch, Susanne Idun 2007, s 38

⁷ Schou og Pedersen 2009, s 53-55

kommunal og derved tilgængelige for alle⁸. Daginstitutionerne var førhen deltidsbørnehaver, men det ændrede sig til heltidsbørnehaver, som dem vi kender i dag, hvor den ugentlige åbningstid primært er 45 timer om ugen med en daglig åbningstid ca. fra 6.30 – 17.

Det senmoderne samfund

Mellem det moderne og det senmoderne samfund ligger der et paradigmeskift, hvor vi går fra at tænke individ til at tænke relationer. Vi befinder os i en tid efter det moderne samfund og den modernitet vi kender til bliver hurtigt forældet, da det senmoderne samfund forandre sig med stor hast. Samfundet, som vi lever i nu, byder på mange udfordringer til de normer og værdier vi bærer med os. At være barn i det senmoderne samfund har en anden betydning end førhen. Nu bliver der lagt vægt på at børn både skal ses og høres, men samtidig også at børn ses som medborgere, der er på lige fod som andre mennesker i samfundet.⁹

I det senmoderne samfund i dag er der et dagligt skift mellem institution og hjem, hvilket bevirker at børn i en tidlig alder bliver en erfarings institutionsbruger og hurtigt lærer at omstille sig, efter hvilke arenaer det befinder sig i. Børnene mærker forældrenes kærlighed i hjemmet og udvikler selvtillid samt troen på sin egen betydningsfuldhed. I daginstitutionen er det derimod anderledes, for her er barnet en del af et større fællesskab. Her leger børnene og løser konflikter, går på kompromis og oplever kammeratskab. Det er disse forskellige spilleregler der udspiller sig i hjem og daginstitution der gør at børn bliver dobbeltsocialiseret.¹⁰

Daniel Stern

Daniel Stern er psykoanalytiker og en af vor tids mest anerkendte spædbørnsforskere. Stern mener at børn fødes som et selvstændigt og socialt individ. Han arbejder med en

⁸ Schou og Pedersen 2009, s. 56

⁹ Dencik, Jørgensen og Schultz 1999 s 19

¹⁰ Schou og Pedersen 2009, s 44

lagdelt model, hvor de forskellige udviklingstrin eksistere side om side, når de engang er dannet. Hans udviklingsteori er inddelt i fem domæner. Disse er:

- Det gryende selv – samværrets domæne (fra fødsel): Stern mener at barnet fra fødslen har en gryende fornemmelse af selvet og gennem samvær med moren får barnet dette bekræftet.
- Kerne selv – samspillet domæne (fra tre måneder): Barnets kerne samt sociale kompetence udvikles ved at det indgår i relationer med andre mennesker.
- Det subjektive selv – samforståelsens domæne (fra otte måneder): Barnet begynder at forstå, at det har følelser i sig selv og at der er andre i verden og det kan dele sin opmærksomhed med andre.
- Det verbale selv – samtalens domæne (fra femten måneder): Barnet begynder at tilegne sig et verbalt sprog og kan knytte ord til selvopfattelsen og evnen til selvrefleksion.
- Det fortællende selv – sammenhængens domæne (fra tre et halvt år): Barnet begynder at kunne fortælle om sine oplevelser samt dets egen historie i sammenhæng med dets erfaringer.¹¹

Børn er fra begyndelsen et kvalificeret individ, der er i stand til at indgå i relation med andre individet. Samtidig mener Stern også at børn helt basalt er socialt forstået og derved sker de fleste af de handlinger, som barnet gør, indenfor forskellige former for relationer.

Dagtilbudsloven og de pædagogiske læreplaner

Dagtilbudsloven gælder fra d. 1. august 2007¹² og der står i § 7, stk. 2 at dagtilbud skal i samarbejde med forældrene give børn omsorg og understøtte det enkelte børns alsidige udvikling og selvværd samt bidrage til at børn får en god og tryk opvækst.¹³

Folketinget indførte loven om pædagogiske læreplaner i dagtilbud i 2004 for at give børn de bedst mulige forudsætninger for at klare livets udfordringer. Dagtilbudsloven § 8, stk. 2 redegør for 6 temaer som læreplanen skal benytte sig af for at kunne opfylde

¹¹ Brodin og Hylander 2005 s. 46-83

¹² Niklasson, Grit 2009, s 172.

¹³ <https://www.retsinformation.dk/Forms/r0710.aspx?id=137202>

kravene om børns udvikling og læring.¹⁴ Pædagogerne skal redegøre for hvilke pædagogiske metoder/aktiviteter de vil bruge, for at nå disse mål samt evaluering af disse, beskriver dagtilbudsloven § 8, stk. 3. De pædagogiske læreplaner består som sagt af seks temaer. Disse er: den alsidige personlige udvikling, den sociale kompetence, sproglige udvikling, krop og bevægelse, natur og naturfænomener og kulturelle udtryksformer og værdier.

Pædagogens arbejde

“Den samlede pædagogiske opdragelses-, udviklings-, lærings- og dannelsesopgave indebærer, at pædagogen selvstændigt og i samarbejde med andre skal understøtte og stimulere barnets/brugerens emotionelle, sociale, kognitive, motoriske og sproglige udvikling og læring. Gennem sit arbejde skal pædagogen etablere betingelserne for den enkeltes livskvalitet samt støtte, hjælpe og vejlede barnet/brugeren frem mod det næste trin i livet, hvad end der er tale om børnehavebarnet, der skal i skole, den unge, der skal vælge uddannelse eller den psykisk handicappede voksne, som skal ud og bo for sig selv.”¹⁵

Således står der i BUPL's pædagogiske kompetenceprofil i afsnittet om den pædagogiske opgave og pædagogens ansvar. Der sker hastige forandringer i senmoderne samfund og det har stillet alle individer overfor nye og anderledes muligheder samt udfordringer end tidligere. Ud fra denne viden om det senmoderne samfund og individet, mener jeg, at pædagoger er en væsentlig medspiller i, at kunne give børn de rette kompetencer og ressourcer til, at kunne agere og indgå i det senmoderne samfund, hvilket ifølge den pædagogiske profil er et pædagogisk ansvar.

”De samfundsmæssige forpligtelser, der knytter sig til det pædagogiske arbejde, varetages med afsæt i de mål, værdier og intentioner, som samfundet bygger på. Opdragelses- og dannelsesopgaven i det pædagogiske arbejde har afgørende betydning for børn/brugeres samfundsmæssige socialisering.”¹⁶ Det er en pædagogisk opgave at arbejde med børns socialisering og sørge for at børnm tilegner sig de kompetencer, der er nødvendige for at kunne socialisere sig i det danske samfund. Samtidig skal pædagoger

¹⁴ <https://www.retsinformation.dk/Forms/r0710.aspx?id=137202>

¹⁵ BUPL's pædagogiske profil 2004 s. 7 linje 23-29

¹⁶ BUPL's pædagogiske profil 2004 s. 7, linje 18-20.

kunne skabe fællesskaber, hvor der er plads til forskellighed. Altså er det pædagogens rolle at kunne tilgodese både fællesskabet og det enkelte individ.

Socialisering er som tidligere skrevet et grundlag for at kunne begå sig i samfundet og som pædagog, må man tage ansvar for at børn deltager i vækstfremmende fællesskaber, der udvikler deres sociale kompetencer. Da samfundet forandrer sig konstant, kan det medføre forvirrede forældre samt usikre børn. Derfor er det essentielt at pædagoger ikke overser det enkelte barn og dets behov for støtte og vejledning i hverdagen. En nødvendig kompetence for at begå sig i det postmoderne samfund er at udvikle en evne til at indgå i et socialt fællesskab og det skal pædagogen hjælpe og støtte barnet i at opnå dette. Dette kan gøres via lege, spil, udflugter osv.

Analyse

I mit analyseafsnit vil de teorier jeg har valgt at bruge i min opgave, blive sammenholdt med det formål at kunne besvare min problemformulering, som lyder: ” *Hvilken betydning har den senmoderne socialiseringsproces for børn, som i dagens Danmark tilbringer meget af deres tid i daginstitutioner holdt imod børns socialisering i 50'erne, hvor børnene tilbragte det meste af tiden hjemme og hvilke krav sættes der til det pædagogiske arbejde i denne forbindelse?*”

Socialisering før og nu

Barnet skal lære at indgå i sociale relationer, for at kunne begå sig i samfundet. Man talte tidligere om primær og sekundær socialisering, hvor socialiseringen fandt sted henholdsvis i hjemmet og i skolen, men i det senmoderne samfund snakker Lars Dencik om dobbeltsocialisering. Da mange børn tilbringer det meste af deres barndom i daginstitutioner er hjemmet og daginstitutionen blevet to store arenaer, hvori børn socialiseres gennem. Børnene skal lære at mestre at omstille sig fra denne ene arena til den anden og hvilke regler, normer og værdier der er i dem begge. Ud fra Lars Denciks teori om dobbeltsocialisering mener jeg, at det er vigtigt at pædagoger er opmærksomme på børns position, da børn befinder sig i familiepositionen og i institutionspositionen. Han beskriver ligeledes at børns dagligliv deles op i to arenaer og

derved kan det spille en rolle i forbindelse med børns sociale udvikling samt i hvor høj grad børn kan håndtere de forskellige arenaer. Børn kan udrustes til bedre i fremtiden at kunne håndtere flere livsarenaer, jo flere arenaer barnet har, som det skal forholde sig til. Dog kan barnet også opleve usikkerhed, hvis det ikke kan leve op til de mange forventninger og krav, der bliver stillet.

Daniel Stern mener at børn fødes sociale, er i stand til at indgå i relation med andre og i disse relationer udvikler de sociale kompetencer. Jeg mener at Sterns teori er meget brugbar i den pædagogiske praksis, da hans teori tager udgangspunkt i nyere syn på børn og deres udvikling og denne faktor gør også at hans teori er anvendelig i den pædagogiske praksis.. Han ser barnet som et individuelt individ hvor udviklingen er afhængig af omgivelserne og forskelligheden, hvilket også er det der er på spil i det senmoderne samfund. Stern tænker i relationer og han mener at evnen til at handle sker gennem de sociale relationer. Disse relationer arbejder man dagligt med som pædagog, både relationer mellem pædagog og børn, men også relationen mellem barn og barn.

Pædagogens arbejde

Børn skal have voksenkontakt, men venskaber er helt unikke, da de er medvirkende til at udvikle de sociale færdigheder, som voksne ikke kan give et barn på samme måde. En af pædagogens opgaver er at hjælpe, støtte og vejlede børn i at blive socialiseret og dette kan gøres ved at sætte nogle aktiviteter i gang.

Pædagogens kompetenceprofil beskriver de kompetencer der er i spil når man arbejder som pædagog. I det senmoderne samfund er der andre pædagogiske opgaver på spil end der har været tidligere. Førhen beskrev dagtilbudsloven at forældre og pædagoger i daginstitutionen skulle samarbejde om barnets alsidige udvikling. Altså, som dobbeltsocialisering, hvor de to arealer overlapper hinanden og arbejder sammen. Men med indførelsen af de pædagogiske læreplaner i 2004 er der kommet et nyt fokus på pædagogens arbejde. Nu forsvandt socialiseringsprocessen fra dagtilbudsloven og de pædagogiske læreplaner med seks temaer er med til at sørge for børns udvikling og læring. De seks temaer skal sikre at alle dagtilbud arbejder systematisk, synligt og

kvalificeret med børns læring for at kunne bidrage til at ruste børnene til det videre liv i det senmoderne samfund.

EVA (Danmarks Evalueringsinstitut) har lavet en rapport om de pædagogiske læreplaner, som udkom i Politikken d. 4. august 2012. I rapporten står følgende: *”Pædagogerne i evalueringen giver gode eksempler på, hvordan de arbejder med både planlægning, systematik og læringsmål. Nogle har også fået rutiner for dokumentation og evaluering ind som elementer i deres daglige praksis. Alt sammen noget, som næppe ville være sket uden de pædagogiske læreplaner.”*¹⁷ Dette kan jeg nikke genkendende til, da jeg i min 2. praktik, hvor jeg var vuggestuen i Børnehuset Hyldemor oplevede hvordan de anvendte de pædagogiske læreplaner i hverdagen. De havde delt de seks temaer ud over helt året. En gruppe pædagoger tog sig af et tema, hvor de lavede en SMTTE-model¹⁸, som beskrev hvad man på hver enkelt stue skulle beskæftige sig med i den uge hvor det pågældende tema var på dagsordenen. Efterfølgende blev der evalueret på de mål der var blevet sat. Herved kunne samle deres erfaringer og se hvad der kunne gøres bedre til næste gang. Gruppen af pædagoger som tog sig af et tema, er en pædagog/pædagogmedhjælper fra hver stue (der er to børnehavegrupper og en vuggestuegruppe) og dette medvirkede til at der både var aktiviteter og udfordringer for små og store. Samtidig gav det et godt samarbejde på tværs af grupperne i huset.

Konklusion

Børn tilbringer i dag meget af deres tid i daginstitutioner, mens forældrene går på arbejde. Familien og socialisering har siden industrialiseringen ændret sig i takt med samfundets udvikling. I dag har dagtilbud et ansvar overfor børns socialiseringsproces, hvor det førhen kun var et supplement til familiens ansvar. Derfor er der ingen tvivl om at pædagogen spiller en større rolle i børns socialisering end for 50 år siden. Børnene skal kunne mestre skift mellem de sociale arenaer og dobbeltsocialiseringen er blevet et faktisk vilkår for børn og pædagoger. Det betyder for pædagogerne, at der skal findes en balance i samarbejde med forældrene i pædagogens deltagelse i socialiseringen af

¹⁷ Se bilag 1

¹⁸ <http://www.uvm.dk/Uddannelser-og-dagtilbud/Folkeskolen/De-nationale-test-og-evaluering/Evaluering/Vaerktoejer/SMTTE>

deres børn. Derfor må man som pædagog være bevidst om at skabe en kultur i institutionen, som giver plads til at være anderledes og give udtryk for sin personlighed, samtidig med at man skal være opmærksomme på ens egen rolle og tage ansvar for børns relationer og derigennem deres socialisering. Dagtilbuddet skal udarbejde læreplaner og kunne dokumentere, at disse mål er nået i forhold til det enkelte barn.

Litteraturliste

Schou, Carsten og Pedersen, Carsten: Samfundet i pædagogisk arbejde – et sociologisk perspektiv. 2. udgave, 5. oplag, 2010. Akademisk forlag.

Niklasson, Grit (red.): Social indsigt for pædagoger. 2. udgave, 2. oplag 2009. Frydenlund.

Mørch, Susanne Idun: Individ, institution og samfund – pædagogiske perspektiver. 1. udgave, 4 oplag, 2007. Hans Reitzels forlag.

Dencik, Lars og Jørgensen, Per Schultz: Børn i en opbrudstid. 1 udgave, 7. oplag, 1999. Hans Reitzels forlag.

Brodin, Marianne og Hylander, Ingrid: Selvfølelse. 1. udgave, 2003. Gyldendals forlag.

Hansen, Mogens, Thomsen, Poul og Varmning, Ole: Psykologisk-pædagogisk ordbog. 16. udgave, 1. oplag, 2008. Gyldendal.

Elektroniske kilder:

<https://www.retsinformation.dk/Forms/r0710.aspx?id=137202> – Dagtilbudsloven. Besøgt d. 20. nov. 2012, kl. 14.07

<https://www.retsinformation.dk/Forms/r0710.aspx?id=137202> – Dagtilbudsloven om pædagogiske læreplaner. Besøgt d. 20. nov. 2012, kl. 14.15

<http://www.eva.dk/presse/debatindlaeg-fra-eva/2012/paedagogik.-laereplaner-har-aendret-praksis> - Læreplaner i praksis (vedlagt som bilag1). Besøgt d. 21. nov. 2012, kl. 11.41

<http://www.uvm.dk/Uddannelser-og-dagtilbud/Folkeskolen/De-nationale-test-og-evaluering/Evaluering/Vaerktoejer/SMTTE> - Undervisningsministeriets beskrivelse af SMTTE-modellen. Besøgt d. 22. nov. 2012, kl. 17.24

Andet:

Pædagogens kompetenceprofil 2004

Bilag 1: Pædagogik. Læreplaner har ændret praksis

En systematisering af pædagogernes arbejde mødte i starten stor modstand. Otte år efter har pædagogerne taget dem til sig, og systematikken giver dem overblik i arbejdet med børnene.

Bragt i Politiken, 4. august 2012.

Skal loven opfyldes til punkt og prikke, eller er det mere afgørende, om praksis faktisk skubber virkeligheden i den ønskede retning? En ny evaluering af pædagogiske læreplaners betydning for arbejdet i danske daginstitutioner gør den overvejelse højaktuel.

De pædagogiske læreplaner, der blev indført i børnehaver, dagplejer og vuggestuer i 2004, har ændret en hel professions måde at betragte sit eget arbejde og sin opgave på. I begyndelsen var der ellers stor modstand mod læreplanerne blandt pædagogerne. De frygtede især, at læreplanerne ville betyde for meget papirarbejde og tid væk fra børnene og resultere i en 'skolificering' af dagtilbuddene. I dag er den modstand mere eller mindre forsvundet, og pædagogerne har taget læreplanerne til sig.

En ny evaluering fra Danmarks Evalueringsinstitut viser, at pædagogerne i dag oplever et stort ejerskab til de pædagogiske læreplaner, hvor de skal beskrive, hvordan deres institution arbejder med de seks læreplanstemaer som f. eks. børnenes personlige, sociale og sproglige kompetencer. Den enkelte læreplan skal være en ramme for det pædagogiske arbejde, og det skal fremgå, hvilke mål der er for børnenes læring, og hvordan pædagogerne vil opnå og evaluere dem.

Pædagogerne i evalueringen giver gode eksempler på, hvordan de arbejder med både planlægning, systematik og læringsmål. Nogle har også fået rutiner for dokumentation og evaluering ind som elementer i deres daglige praksis. Alt sammen noget, som næppe ville være sket uden de pædagogiske læreplaner.

Men når man ser på de enkelte læreplaner, er det helt gennemgående, at der er dele af lovens bestemmelser, som de ikke lever op til. Faktisk indfrie ingen af de 15 læreplaner, der blev analyseret i forbindelse med evalueringen, fuldt ud lovens krav, og flertallet var svage på de centrale områder som læringsmål, dokumentation og evaluering.

Det, der er svært for institutionerne, er især kravet om, at læreplanerne skal opstille læringsmål for børnegruppen - som man kan konstatere, om er indfriet eller ej. Det er

der få læreplaner, der gør. Det er ikke ligetil at beskrive konkret, f. eks. hvilke sociale kompetencer børnene skal opnå, eller hvad de skal vide om natur og naturfænomener - og samtidig foregår læringen ikke kun i planlagte aktiviteter, men også i hverdagen og i legen.

Det er også de færreste læreplaner, der beskriver, hvordan man i institutionen arbejder med dokumentation og evaluering. Til gengæld er der mange gode bud på metoder til at arbejde med de seks læreplanstemaer.

De pædagogiske konsulenter i hver kommune har til opgave at godkende de enkelte læreplaner. Når man spørger konsulenterne, hvorfor de ikke har reageret på, at læreplanerne ikke følger lovens bestemmelser, forklarer de, at de lægger mere vægt på, at læreplanerne er levende, aktive dokumenter, som pædagogerne har ejerskab til. Det er deres opfattelse, at et formfuldendt stykke papir, som lederen har siddet og skrevet af efter en skabelon for at gøre konsulenten glad, har mindre betydning for den pædagogiske praksis end et papir, der er resultatet af gode drøftelser i personalegruppen.

Valget står altså - i konsulenternes øjne - mellem at gennemtvinge en tom, men lovmedholdelig form og at gøre læreplanerne til brugbare, meningsfulde dokumenter med nogle formelle mangler. De ser på, om de pædagogiske læreplaner 'lever' i institutionen, om de bliver brugt, og om de afspejler praksis.

I evalueringen af de pædagogiske læreplaner kunne konklusionen være, at læreplanerne ikke lever op til lovens krav, og at det er et problem og gør læreplanerne til en fiasko. Men hvis man anser det for vigtigere, at praksis bliver skubbet i retning af de ønskede mål, er læreplanerne en stor succes.

De undersøgte pædagogiske læreplaner er alle selvstændige, originale tekster, som institutionerne har lagt meget arbejde i at udforme og gøre til deres egne.

Pædagogerne er generelt meget bevidste om, hvilke muligheder for læring, der kan være i den enkelte aktivitet; de planlægger mere, end de har gjort før, og de er glade for systematikken (især de seks læreplanstemaer), som giver tryghed, overblik og overskud i forhold til at 'komme hele vejen rundt'.

De er også opmærksomme på at se efter, om børnene viser tegn på at have lært noget af aktiviteterne, og på at evaluere, hvad de som voksne har erfaret og kan gøre bedre næste gang.

De pædagogiske læreplaner er en succes, fordi de har hjulpet til at flytte den sociale virkelighed et godt stykke i den ønskede retning. Det er sket, fordi hver eneste institution har skullet skrive sin egen læreplan, uagtet at det selvfølgelig havde været meget 'nemmere' med en og samme statslige læreplan til alle.

Men også fordi de pædagogiske konsulenter ikke har stået hårdt på de mere vanskelige dele af bestemmelserne, så pædagogerne har kunnet give læreplanerne en form, som giver mening for dem. Derfor har læreplanerne fået stor betydning for den daglige pædagogiske praksis ved at lade læring komme på dagsordenen, netop sådan som det var tænkt.